

F. t. beslutn. vedr. oprettelse af private fonds.

ser over for skatteyderne, men skal alene påse, at formålet – som kan være hvad som helst – efterlevs!

Skulle nogen alligevel finde dette krav afskrækkende, kan Kristian Mogensen straks berolige: »At der imidlertid efter gældende ret ikke kan stilles særlig store krav, fremgår bl. a. af en sag, der har været forelagt højesteret, i hvilken sag skattemyndighederne havde anerkendt eksistensen af en fond, der kun hvilede på stifterens løfte til sin egen advokat, og hvis bestyrelse alene bestod af denne advokat.«

I øvrigt er der intet i vejen for, at slægtsmedlemmer er repræsenteret i fondsbestyrelsen, eller at fondsbestyrelsen, bortset fra det »uvildige medlem«, udelukkende består af slægtsmedlemmer.²⁾ Da det desuden er tilladt i fundatsen at bestemme, at bestyrelsen skal være selvsupplerende, er konstruktionen vist det, der kaldes idiotsikret.

c) *Formuen definitivt udskilt.* Dette krav er det eneste, der volder en smule hovedbrud, fordi stifterne ofte har et ønske om at bevare den fulde kontrol og dispositionsret over formuen, som kun af skattemæssige grunde er »overdraget« til en fond. Specielt kan det volde problemer at sikre efterkommerne økonomisk, når formuen er blevet en fond, idet grundlovens § 84 indeholder et forbud mod familiefideikommiss (hvilket udelukker, at der sikres ydelser til en række personer, som ved stifterens død endnu ikke er født, i henhold til arvegangsregler, der er fastlagt på forhånd).

Imidlertid har nogle af landets højst estimerede advokater udfoldet energi og opfindsomhed for at finde veje til omgåelse af disse bestemmelser, og resultaterne er ikke udeblevet.

Således er Kristian Mogensen¹⁾ helt på det rene med, at »forbudet mod sådanne fideikommiss må ses som et udslag af lovgivningsmagts bekæmpelse af en »arvelig rigmandsklasse«, men det forhindrer ham ikke i umiddelbart efter at konkludere: »Disse bestemmelser er ikke til hinder for, at der oprettes almindelige familielegater, når der ikke samtidig fastsættes en bunden successionsordning. Ved oprettelsen af familiefonds må det således iagttages, at ydelserne uddeles efter fondsbestyrelsens skøn og ikke efter en bestemt rækkefølge, der er fastsat af fondens stifter.« Med andre ord: lovgivningsmagts hensigt har tydeligt nok været at lægge hindringer i vejen for en arvelig rigmandsklasse – men det skal vi nok finde råd for!

I betragtning af de »krav«, der stilles til fondsbestyrelsen (bortset fra det »uvildige medlem« kan alle være slægtsmedlemmer, og kontinuiteten kan sikres ved selvsupplering), er det ikke mærkeligt, at

Kjeld Rørdam slutter sin gennemgang af problemerne med grundlovens § 84 således: »Uden at komme i konflikt med forbudet mod fideikommiss kan fondsstifteren imidlertid gennem retningslinier i fondsfundatsen komme langt til sandsynlig praktisk realisation af ønsker om, hvorledes børn og senere generationer skal komme i betragtning ved ydelser fra fonden.«²⁾

Nogle kunne måske finde, at kravet om et uvildigt medlem kun kan besværliggøre bestræbelserne på gennem skatte- og afgiftsprivilegier at sikre en arvelig rigmandsklasse; men Kristian Mogensen påpeger, at det uvildige medlem har en helt nødvendig funktion, idet »det hele let får et skær af selvkontrahering, hvis stifteren og/eller de til ydelser fra fonden berettigede har enindflydelsen i bestyrelsen.« Og det har han naturligvis ret i – det ville ikke se så godt ud.

Lovmæssige begrænsninger og deres omgåelse.

En fond har som nævnt retlig eksistens, blot den opfylder de netop gennemgæede krav vedrørende formål, bestyrelse og udskilt formue. Derefter har den automatisk de privilegier, som knytter sig til fonds, og skal ikke hverken ansøge om godkendelse eller lade sig registrere.

Der findes i lovgivningen kun ganske få begrænsninger af de skatte- og afgiftsmæssige privilegier, fonds i almindelighed nyder godt af:

Ligningsloven. I ligningslovens § 14, stk. 3, fastsættes, at løbende ydelser til egentlige familiefonds ikke kan fratrækkes giverens skattepligtige indkomst. § 17 og § 21 udelukker tilsvarende fradrag for renter af gæld på arveforskud og for kapitalværdien af løbende ydelser til egentlige familiefonds.

Disse begrænsninger kan overvindes ved påpasselighed omkring fundatsens udformning som gennemgået ovenfor. Er stifteren særlig forsigtig eller mistænksom, kan han hos Kristian Mogensen finde vejledning i oprettelsen af en »blandet fond«, hvor stifterens familie er sikret 45 pct. af fondens udbetalinger, mens 55 pct. går til fondens særlige formål (der stadig væk kun skal opfylde den betingelse, at det ikke ligefrem strider mod lov og ærbarhed).

Selskabsskatteloven. I selskabsskattelovens § 1, stk. 1, nr. 6, er det fastsat, at fonds skal betale indkomstskat af indtægter erhvervet ved erhvervsmæssig virksomhed. Imidlertid er erhvervsmæssig virksomhed defineret så snævert (§ 1, stk. 3), at renteafkast af enhver art, aktieudbytter m. v. holdes uden for definitionen og dermed er skattefri.